

แนวคิดเกี่ยวกับฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้น ๆ ต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พินความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคแต่ละสมัย

๑.๓ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี การทำการปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน, เกษตรทฤษฎีใหม่, โคก หนอง นา เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้เครื่องจักร ใช้แรงงาน และใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ เก้าอี้ เติง หรือตู้), การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย, การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การนวดไทย / การนวดประคบสมุนไพร เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ความสามารถเพื่อผลิตผลงานเกี่ยวกับภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งวรรณกรรมทุกประเภทเช่น เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

บทที่ ๒ ทะเบียนข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

❖ ด้านการแพทย์แผนไทย

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม / กลุ่ม

โครงการฝึกอบรมจัดทำยาต้มสมุนไพรเพื่อสุขภาพและพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลเกาะจันทร์ ประจำปี ๒๕๖๖

๒. สถานที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะจันทร์ หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

๓. ชื่อผู้ประสาน

นางภาวนา ขุนทอง ตำแหน่ง นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๙๓-๕๗๘๔๘๓๒

๕. การดำเนินงาน

ดำเนินการจัดโครงการฝึกอบรมจัดทำยาต้มสมุนไพรเพื่อสุขภาพและพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลเกาะจันทร์ ประจำปี ๒๕๖๖ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยมีการฝึกอบรมบรรยายให้ความรู้เรื่อง การทำยาต้มสมุนไพรและฝึกปฏิบัติการการทำยาต้มสมุนไพร วิทยากรโดย นางสาวเจี๊ญริดา เวาะเลง สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพด้านการใช้พืชสมุนไพรในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนพึ่งตนเองสามารถสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นพืชสมุนไพรในตำบลเกาะจันทร์ และสามารถส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรได้

❖ ด้านอื่นๆ ศาสนาและความเชื่อในท้องถิ่น

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม / กลุ่ม

โครงการแมลิดกลางสัมพันธ์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๒. สถานที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะจันทร์ หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

๓. ชื่อผู้ประสาน

นางสาวอัสมะห์ วายะโยะ ตำแหน่งนักวิชาการศึกษาชำนาญการ

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๘๘-๓๙๑๘๒๖๕

๕. การดำเนินงาน

ดำเนินงานจัดโครงการแมลิดกลางสัมพันธ์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๗ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งพิธีสรรเสริญศาสนาอุ้มหมัดโดยการอ่านบรัสญญี่ งานแมลิดถือเป็นงานประเพณีที่ชาวมุสลิมปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญของการจัดงานแมลิด คือ การรำลึกถึงคุณูปการของศาสนาอุ้มหมัดที่มีต่อศาสนาอิสลาม ซึ่งท่านศาสดามุฮัมมัดถูกส่งมาเพื่อเป็นตัวแทน เป็นแบบอย่างของประชาชาติทั้งมวลบนโลกใบนี้

❖ ด้านเกษตรกรรม

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม / กลุ่ม

โครงการอบรมให้ความรู้ทางการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

๒. สถานที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะจันทร์ หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

๓. ชื่อผู้ประสาน

นางภาวนา ขุนทอง ตำแหน่งผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๙๓-๕๗๘๔๘๓๒

๕. การดำเนินงาน

ดำเนินการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ทางการเกษตร ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๖ โดยมีกิจกรรมการบรรยายให้ความรู้ เรื่อง เกษตรผสมผสาน การปลูกพืชแซม ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ ๕ ตำบลเกาะจันทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตแบบพออยู่พอกิน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างโอกาสให้แก่ชุมชน รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนเกิดแนวคิดพึ่งพาตนเอง และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

❖ ด้านศิลปกรรม

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม / กลุ่ม

โครงการส่งเสริมกิจกรรมเล่นกีฬาและออกกำลังกายด้วยปันจักสีลัด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๒. สถานที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะจัน หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะจัน อำเภอยะมาล จังหวัดปัตตานี

๓. ชื่อผู้ประสาน

นางสาวนุรุลลียา อีฮอ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๙๓-๕๘๒๓๙๘๗

๕. การดำเนินงาน

ดำเนินการการจัดตั้งชมรมปันจักสีลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะจันโดยจดทะเบียนเป็นสมาชิกของสมาคมกีฬาปันจักสีลัดแห่งประเทศไทย สมาชิกสามัญ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๐ ได้ส่งเสริมศักยภาพด้านกีฬาปันจักสีลัดในด้านต่างๆ จนถึงปัจจุบัน โครงการส่งเสริมการเล่นกีฬาและออกกำลังกายด้วยกีฬาปันจักสีลัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๘ - ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖ รวม ๓ วัน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือเด็กเยาวชนในพื้นที่ตำบลเกาะจัน โดยผู้เข้ารับการอบรมจะได้เรียนรู้ทักษะพื้นฐาน การเคลื่อนไหว กระบวนท่า ลีลา ปันจักสีลัด เพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนในพื้นที่ รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ห่างไกลยาเสพติด สิ่งอบายมุข สร้างความรัก ความสามัคคีใน ชุมชน สร้างพื้นที่เมืองเล็กๆให้เป็นชุมชนสันติ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับขีดความสามารถของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้เป็นนักกีฬาปันจักสีลัดระดับแนวหน้าเพื่อขยายผลเป็นตัวแทนของจังหวัดหรือที่สูงยิ่งขึ้นไป ส่งเสริมการเล่นกีฬา ที่มีเอกลักษณ์ในการป้องกันตนเอง

❖ **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม / กลุ่ม

การปรับปรุงภูมิทัศน์ สถานที่ท่องเที่ยว เขตเศรษฐกิจ ปลายนาเกาะจัน

๒. สถานที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะจัน หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะจัน อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

๓. ชื่อผู้ประสาน

นายมุฮัมหมัดนาเซอร์ สุหลง

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๘๑-๐๙๓๙๙๕๖

๕. การดำเนินงาน

พื้นที่ถนนปลายนาบ้านเกาะจัน มีจุดกำเนิดมาจากกลุ่มเยาวชนได้เห็นความสำคัญของอาชีพการทำนาของบรรพบุรุษและต้องการอนุรักษ์ไว้ ได้รวมตัวกันทำนาภายใต้สโลแกน “เด็กนาต้องทำนา” นอกจากนี้ความสำคัญของถนนปลายนาบ้านเกาะจัน เป็นถนนเส้นประวัติศาสตร์ ที่คนเก่าคนแก่เล่าว่าในอดีตมีเจ้าเมืองตานีใช้เป็นเส้นทางสัญจรสำหรับเดินทางไปยังเมืองอื่นที่ใกล้เคียง และในปัจจุบันถนนปลายนาบ้านเกาะจันได้มีการปรับปรุงเป็นถนนลาดยาง ตัดผ่านทุ่งนา และมีลำคลองไหลผ่าน ทำให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม ถนนปลายนาบ้านเกาะจัน จึงสมควรได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์และส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรของชุมชน เพื่อใช้เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์

